

HORVÁTH LÁSZLÓ

A NEMZETI KISEBBSÉGEK KÖZTÁRSASÁGI PARLAMENTI KÉPVISELETÉNEK ALAKULÁSA A SZERB VÁLASZTÁSI RENDSZER TÜKRÉBEN

Jelen elemzés célja, hogy a rendszerváltozást követő első demokratikus parlamenti választásoktól kezdődően a napjainkig terjedő időszakig bemutassa, hogyan alakult Szerbiában a nemzeti kisebbségek országos, köztársasági szintű parlamenti képvisellete, tényleges jelenléte. Az írás ehhez végigkíséri egyrészt az állam választási rendszerét alakító törvényi szabályozásban bekövetkezett változásokat, különös tekintettel azok nemzeti kisebbségeket érintő vonatkozásaira. Másrészt pedig feltárja, hogy a választási jogszabályokban alkalmazott olykor nagyobb, átfogóbb módosítások, máskor pedig apróbb finomhangolások, a jogi keret által biztosított előírások hogyan jelennek meg a mindennapok, a gyakorlat szintjén. Konkrétan, hogy a választási rendszer tekintetében eszközölt változtatások hatással voltak-e, és ha igen, elősegítették, esetleg akadályozták a nemzeti kisebbségek parlamenti képviselétének a megvalósulását. Mindezt oly módon teszi, hogy a választási rendszer és lista típusán, a választókerületek és kiosztható mandátumok számán, az általános bejutási küszöbön és a többségi pártok választási listáinak mandátumelosztása során használt választási formulák ismertetésén túl bemutatja a nemzeti kisebbségek parlamenti képviselétét biztosító specifikus mechanizmusokat is. Részleteiben jeleníti meg továbbá az eddig lezajlott köztársasági szintű parlamenti választásokon önállóan vagy a többségi pártokkal szövetségben, azok listáin induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségek által elért választási eredményeket, majd végül a teljesebb kép feltárása érdekében, azon nemzeti kisebbségi pártok választási eredményeinek ismertetésére is vállalkozik, amelyek önállóan vagy a többségi pártokkal közösen indultak ugyan, azonban nem szereztek elegendő szavazatot a parlamentbe kerüléshez.¹

---

1 Az elemzésnek kifejezetten a szerbiai választási rendszerre vonatkozó elemei részben megegyeznek a szerzőnek korábban a *Kisebbségi Szemlé*ben megjelent (2020/2) *A parlamenti választási rendszerek nemzeti kisebbségi vonatkozásai a Nyugat-Balkánon – harminc éve a demokrácia árnyékában?* című írásában foglaltakkal. Jelen írás a nevesített alap kutatás Szerbiára vonatkozó részének a nemzetiségi mandátumokkal és konklúziókkal kiegészített, bővített változata.

Bevezetés

A kilencvenes évekkel a térség államaihoz hasonlóan Szerbia is egypárti államból lett plurális demokráciává, ahol a többségi társadalom tagjai által – elsősorban az ideológiai dimenzió mentén – szervezett politikai érdekképviseleten túl, a nemzeti kisebbségek részéről is megfogalmazódott az igény a politikai térben történő helyfoglalásra és érvényesülésre. Az elmúlt közel három és fél évtizedben, amely az írás értelmezési keretét is adja, a nemzeti kisebbségek jogai, a politikai életben való részvételük marginális témából, változó dinamikával ugyan, – kiváltképpen a tragikus balkáni eseményeknek köszönhetően – de fokozatosan a figyelem középpontjába kerültek. Ezzel párhuzamosan a gondolkodás tárgyát képezték a nemzeti kisebbségek önálló parlamenti képviselete biztosításának lehetséges mikéntjei is. Érthető, hiszen a nemzeti kisebbségi jog- és érdekérvényesítés egyik legerősebb intézményéről van szó, mely megvalósulásának módjától függően² lehetőséget teremthet a központi kormányzat szintjén az országos politikai életben, illetve a döntési folyamatokban való érdemi és hatékony részvételre. Jobb esetben pedig a törvényben már biztosított nemzeti kisebbségi jogok számonkérésére és azok szélesítésére, vagy úgy általában a kisebbségspecifikus ügyek kezelésére. Mindezen túl e jogoknak egy adott állam részéről való biztosítását és azok gyakorlati megvalósulását az adott társadalom demokratikussága és jogállamiság helyzetének fokmérőjeként egyaránt számon tartják.

Szerbiára is érvényes az a megállapítás, hogy a nemzeti kisebbségek parlamenti képviseletét elősegítő választási rendszer meg- vagy nemléte jelentős mértékben befolyásolja a helyi történelmi hagyományok, a nemzeti kisebbségek számaránya, az ország területén történő elhelyezkedése és érdekérvényesítő-képessége. Az sincs másképp, hogy a többségi nemzetek és nemzeti kisebbségeik számára e kérdés egyaránt érzékeny témát jelent.³ Habár továbbra is számos esetben azt tapasztaljuk napjainkig, hogy nem szűnt meg teljes mértékben a mindenkori döntéshozók többsége részéről az az attitűd, hogy a nemzeti kisebbségekkel történő hatalommegosztástól félni kell, és biztonságpolitikai kockázatként tekintenek e kisebbségekre – különösen, ha azok jó kapcsolatokat ápolnak az anyaállamukkal,⁴ amely ráadásul még szomszédos is. Szerbia esetében ez

2 Az érdekképviselet minősége szempontjából nem mindegy, hogy a nemzeti kisebbségi parlamenti képviselő, egy országos lefedettségű többségi párt vagy egy önállóan induló nemzeti kisebbségi párt listájáról kerül be a parlamentbe.

3 Tar Ferenc: Képviselők vagy szószólók? Kisebbségi képviselőválasztás Magyarországon. *Modern Geográfia*, 2015. 10 (2). 25–40. Letöltés helye: www.moderngeografia.eu; letöltés ideje: 2023. 08. 22.

4 Vizi Balázs: A kisebbségek politikai szerepe és a nemzetközi szervezetek Európában. *Kisebbségkutatás*, 2015. 24 (4). 124–141, itt: 125.

a hozzáállás, meglátásom szerint elsősorban magyar–szerb megbékélési folyamatnak köszönhetően, határozottan megváltozni látszik.⁵

Arra a jelenségre, hogy a nemzeti kisebbségek helyzetükből kifolyólag sokkal érzékenyebb és sérülékenyebb társadalmi csoportot képeznek a többségi társadalom tagjaihoz képest, ami a parlamentarizmus esetében úgy nyilvánul meg, hogy a választási rendszer nyújtotta segítség nélkül e társadalmi csoportok csak bizonyos feltételek teljesülése mellett tudnak önállóan parlamenti tényezővé válni, első alkalommal adekvátan az EBESZ válaszolt. A választási rendszernek a nemzeti kisebbségek képviselőire vonatkozó konkrét előírást megfogalmazva az EBESZ által elfogadott Lundi Ajánlások a nemzeti kisebbségek hatékony részvételéről a közéletben értelmében a „*választási rendszernek elő kell segítenie a kisebbségi képviseletet és a kisebbségi befolyás érvényesítését*”,⁶ az erre a célra kialakított területi választókerületek, arányos választási rendszerek, a preferenciális szavazás egyes formái, valamint a kedvezményes parlamenti küszöb⁷ segítségével.⁸

Szerbiában nem találunk olyan törvényt, amely tételesen felsorolná az országban élő őshonos nemzeti kisebbségeket. Ezt sem az alkotmány, sem pedig a Nemzeti kisebbségekről szóló törvény nem teszi meg. E kérdéskör vonatkozásában tájékoztató pont a Nemzeti Kisebbségi Tanácsok Nyilvántartása, amely huszonnégy nemzeti kisebbséget nevesít,⁹ amelyek közül huszonhárom (albán, askáli, bolgár, bosnyák, bunyevác, cseh, egyiptomi, gorani, görög, horvát, lengyel, magyar, macedón, montenegrói, német, orosz, roma, román, ruszin, szlovák, szlovén, ukrán, vlah) meg is alkotta nemzeti tanácsát. A nemzeti tanácsokról szóló törvény értelmében a szerbiai Zsidó Közösségek Szövetségének Végrehajtó Bizottsága nemzeti tanácsai funkciókat lát el, a szerbiai Zsidó Közösségek Szövetségének elnöke pedig a Szerb Köztársaság Nemzeti Kisebbségi Tanácsának tagja.¹⁰

A Szerbiában élő huszonnégy nemzeti kisebbség közül tizenöt rendelkezik egy vagy több politikai párttal. A legtöbb, tizenkettő a bosnyák nemzeti közösségnek, míg a szlováknak tíz, a romának nyolc, a magyarnak és az oroszoknak hét, az albánnak hat, a vlahnak

5 A magyar–szerb megbékélés témakörben bővebben lásd Horváth László: Történelmi vagy politikai? – A magyar–szerb megbékélési folyamat kérdőjelei. In: Ördögh Tibor (szerk.): *Válság egykor és ma*. Ludovika Egyetemi Kiadó: Budapest, 2023. 29–49.

6 *Lundi Ajánlások a nemzeti kisebbségek hatékony részvételéről a közéletben & Értelmező Jegyzék* (1999): II. Részvétel a döntési folyamatokban. B). Választások: 9–10 pontok. Letöltés helye: www.osce.org; letöltés ideje: 2023. 03. 08.

7 Uo.

8 Horváth László: A parlamenti választási rendszerek nemzeti kisebbségi vonatkozásai a Nyugat-Balkánon – harminc éve a demokrácia árnyékában? *Kisebbségi Szemle*, 2020. 5 (2). 7–35, itt: 12.

9 Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Letöltés helye: www.minljmpdd.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 11. 18.

10 Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól 134. szakasz (47/2018).

öt, a bolgárnak négy, a macedónnak és a görögnek három, a horvátnak, montenegróinak, romának és ruszinnak kettő, a goraninak pedig egy pártja van.¹¹ Az alább ismertetett népszámlálási adatokból kitűnik, hogy nemcsak a legnagyobb nemzeti közösségek, de közel a legcsekélyebb számúak is rendelkeznek pártokkal, habár számukra – létszámuk következtében – nincs lehetőség az önálló listaállításhoz szükséges aláírások összegyűjtésére és a parlamentbe való önálló bekerülésre. Ennek következtében ők jobbra más nemzetiségi pártokkal való szövetségben vagy a többségi listákon való indulás mellett döntöttek és döntenek.

---

11 Političke stranke. Letöltés helye: www.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 11. 18.

Etnikumok	Népszámlálás éve				
	1981	1991	2002	2011	2022
	Lélekszám				
szerb	6 182 155	6 446 595	6 212 838	5 988 150	5 360 239
albán	1 303 034	78 281 ¹²	61 647	5 809 ¹³	61 687
magyar	390 468	343 800	293 299	253 899	184 442
bosnyák	–	–	136 087	145 278	153 801
muszlim	215 166	237 785	19 503	22 301	13 011
horvát	149 368	97 344	70 602	57 900	39 107
montenegrói	147 466	118 934	69 049	38 527	20 238
roma	110 959	94 492	108 193	147 604	131 936
szlovák	73 207	66 772	59 021	52 750	41 730
román	53 693	42 316	34 576	29 332	23 044
macedón	48 986	46 046	25 847	22 755	14 767
bolgár	33 455	26 698	20 497	18 543	12 918
vlah	25 596	17 804	40 054	35 330	21 013
bunjevác	–	21 434	20 012	16 706	11 104
ruszin	19 757	18 052	15 905	14 246	11 483
török	13 890	11 235	–	–	–
szlovén	12 006	8 001	5 104	4 033	2 829
ukrán	5 520	5 066	5 354	4 903	3 969
német	5 302	5 172	3 901	4 064	2 573
gorani	–	–	4 581	7 767	7 700
cseh	3 225	2 832	2 211	–	–
orosz	2 761	2 473	2 588	3 247	10 486
sokác	–	1 783	–	–	–
lengyel	1 204	1 433	–	–	–
osztrák	867	–	–	–	–
görög	757	989	–	–	–
zsidó	683	1 210	–	–	–
olasz	527	–	–	–	–
egyéb	13 778	12 925	11 711	17 558	21 43

1. táblázat: Szerbia lakosságának nemzetiségi megoszlása az 1981–2022 közötti időszakban
Forrás: az adatokat a szerző egyénileg gyűjtötte össze a szerb Köztársasági Statisztikai Hivatalának (Republički zavod za statistiku) online adatbázisából (www.stat.gov.rs)

12 Az 1991-es népszámlálást bojkottálta a Koszovó és Metohija, valamint a Bujanovac és a Presevó községek területén élő albánok többsége.

13 A dél-szerbiai albánok bojkottálták a népszavazást.

Szerbia választási rendszerének fejlődése

A szerbiai többpártrendszer 1990-es bevezetése óta 2023 decemberéig tizennégy köztársasági szintű¹⁴ parlamenti választást tartottak az országban, amelyből a voksolások több mint fele, pontosan kilenc volt előrehozott.¹⁵

1990-ben az első demokratikus többpárti választások során a 250 képviselő számával megegyező egyéni választókerületben, kétfordulós többségi rendszerben választották meg a szerb parlament képviselőit. Az első fordulóban egy adott egyéni választókerületben az a képviselőjelölt kapott mandátumot, aki megszerezte a szavazatok abszolút többségét, azzal a feltétellel, hogy a parlamenti választásokon részt vett az összes szavazásra jogosult (nem egy egyéni választókerület) választópolgár legalább 50%-a. Amennyiben az első fordulóban nem született mandátum, úgy a választások második fordulójában, egyéni választókerületenként az a két jelölt vehetett részt, aki az első fordulóban a legtöbb szavazatot szerezte meg. Parlamenti képviselő végül abból a jelöltekből lett, aki a legtöbb szavazatot kapta, függetlenül a választáson részt vevők számától.¹⁶

Az *1992-ben* megtartott előrehozott parlamenti választásokat megelőzően a korábbi választási szabályokhoz képest számos módosítás történt. A többségi, arányos választási rendszerre módosult, az ország területét pedig kilenc többmandátumos választókerületre¹⁷ osztották fel. A parlamenti bejutási küszöböt egységesen 5%-ban határozták meg, a parlamenti mandátumokat pedig a d'Hondt formula segítségével osztották ki.

E szabályozás az *1997-es* parlamenti választásokat megelőzően annyiban módosult, hogy a kilenc helyett ekkor 29 többmandátumos választókerületben¹⁸ választották meg a szerb parlament tagjait.¹⁹

14 Az elemzés a választási rendszer köztársasági, központi szintjén történt változásokat ismerteti. Vajdaság Autonóm Tartomány parlamentje – amely közjogilag a köztársasági és a helyi önkormányzati szint között foglalt helyet – választási rendszerének változásaira, amelyek egyébként jobbra követték a központi szint változásait, nem áll módjában kitérni.

15 1990, 1992 (előrehozott: e.h), 1993 (e.h), 1997, 2000 (e.h), 2003 (e.h), 2007, 2008 (e.h), 2012, 2014 (e.h), 2016 (e.h), 2020, 2022 (e.h), 2023 (e.h) **(a szerző egyéni gyűjtése)**.

16 Kovács Teréz: A szerbiai parlamenti választások eredményei. Tér és Társadalom, 1991. 5 (2–3). Letöltés helye: www.tet.rkk.hu; letöltés ideje: 2023. 09. 18.

17 1. Beograd 46; 2. Zrenjanin (Nagybecskerek) 28; 3. Kragujevac 29; 4. Leskovac 25; 5. Niš 24; 6. Novi Sad (Újvidék) 28; 7. Priština 24; 8. Smederevo 22; 9. Užice 24 kiosztható mandátummal.

18 1. Palilula 10; 2. Voždovac 11; 3. Novi Beograd 12; 4. Čukarica 12; 5. Subotica (Szabadka) 6; 6. Zrenjanin (Nagybecskerek) 11; 7. Pančevo (Pancsova) 9; 8. Sombor (Zombor) 6; 9. Novi Sad (Újvidék) 9; 10. Vrbas (Verbász) 6; 11. Sremska Mitrovica (Szávaosztendemeter) 8; 12. Valjevo 7; 13. Šabac 8; 14. Smederevo (Szendrő) 6; 15. Požarevac 7; 16. Kragujevac 8; 17. Jagodina 7; 18. Zaječar 9; 19. Užice 9; 20. Čačak 7; 21. Kraljevo 8; 22. Kruševac 8; 23. Niš 11; 24. Prokuplje 6; 25. Leskovac 7; 26. Vranje 10; 27. Kosovska Mitrovica 7; 28. Priština 11; 29. Peć 14 kiosztható mandátummal.

19 Kurtović, Rejhan: *Izbori i izborni sistemi u Republici Srbiji*. Univerzitetska misao, 2013. 12 (1). Letöltés helye: www.academia.edu; letöltés ideje: 2023. 09. 18.

A 2000-ben megtartott előrehozott parlamenti választások alkalmával, – mely szabályozás néhány módosítást leszámítva napjainkig érvényben van – arányos (listás) választási rendszerben, egy fordulóban választották meg a 250 parlamenti képviselőt négy évre úgy, hogy ezentúl az egész ország területét tekintették egy választókerületnek.²⁰ Minden párt (szövetség) egyetlen zárt listát indíthatott, a mandátumok elosztásánál továbbra is a d'Hondt-formulát használták. A bejutáshoz, úgy mint korábban, az 5%-os küszöb elérése volt szükséges. A listaindításhoz a többségi és a nemzeti kisebbségi pártoknak egyaránt tízezer érvényes aláírást kellett összegyűjteni.

Egy a 2003-as előrehozott parlamenti választásokat követő törvénymódosításnak köszönhetően, a Képviselők megválasztásáról szóló törvény (35/2000-es) nyolcvanegyedik szakasza három bekezdéssel bővült, mely módosításnak köszönhetően 2004 óta Szerbiában a nemzeti kisebbségek számára a parlamentbe jutáshoz nem szükséges a többségi pártok számára előírt parlamenti küszöb elérése. Helyette úgynevezett természetes küszöb biztosítja a nemzeti kisebbségek parlamentbe jutását (ennek értelmében az egy kisebbségi mandátumhoz szükséges szavazatszámot úgy kapjuk meg, hogy az összes érvényes parlamenti mandátumot eredményező szavazatszámot elosztjuk a kiosztható mandátumok számával, majd az így kapott számmal elosztjuk az adott nemzeti kisebbségi pártra leadott érvényes szavazatok számát).²¹

Közvetlenül a 2020-as parlamenti választásokat megelőzően a választási rendszer tekintetében lényeges változtatás volt az 5%-os parlamenti küszöb 3%-ra csökkentése, mellyel összhangban a nemzeti kisebbségek mandátumszerzésére vonatkozó korábbi szabályozás is az országos szintű előírások szerint módosult.²² A jövőben köztársasági parlament esetében a nemzeti kisebbségek bejutásához szükséges természetes küszöböt úgy számítják ki, hogy egy nemzeti kisebbségi lista által kapott szavazatszámhoz hozzáadják a rá leadott összes érvényes szavazat 35%-át, vagyis a nemzeti kisebbségi listákra leadott szavazatok számát megszorozzák 1,35-dal.²³ További változás a nemzeti kisebbségek vonatkozásában – elsősorban a korábban tapasztalt visszaélések miatt –, hogy kibővült a politikai pártaikra vonatkozó meghatározás. Ezentúl a nemzeti kisebbségi politikai párt olyan párt, amellyel kapcsolatban a Köztársasági Választási Bizottság (KVB) megállapította, hogy elsődleges célja egy nemzeti kisebbség érdekeinek képviselete és pártfogása, valamint a nemzeti kisebbséghez tartozó személyek jogainak védelme és javítása a nemzetközi jogi normákkal

20 Szabó Zsolt: *A Nyugat-Balkán parlamentjei*. Gondolat Kiadó: Budapest, 2016.

21 Horváth László: Parlamenti, tartományi és helyi önkormányzati választások Szerbiában – Megőrizte befolyását a vajdasági magyarság. *Kisebbségi Szemle*, 2016. 1 (2). 53–76, itt: 58.

22 A Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) képviselői módosító indítványának köszönhetően került sor a természetes küszöb korrekciójára.

23 Horváth, 2020. A parlamenti választási rendszerek nemzeti kisebbségi vonatkozásai a Nyugat-Balkánon – Harminc éve a demokrácia árnyékában?, i.m. 7–35.

összhangban. Arról, hogy a választási lista benyújtója jogosult-e a nemzeti kisebbségi párt vagy koalíció meghatározására, a KVB külön határozattal dönt a lista kihirdetése előtt. A döntést, a kisebbségiként elismerést megelőzően a testület kikérheti az illetékes nemzeti kisebbség nemzeti tanácsának véleményét arról, hogy a választási lista előterjesztője valóban egy nemzeti kisebbség politikai pártja vagy a nemzeti kisebbségek politikai pártjainak koalíciója.²⁴

A 2022-es áprilisi előrehozott parlamenti választásokat megelőzően a választási törvény módosítása következtében a nemzeti kisebbségek számára a parlamenti választásokon a listaállításhoz a korábbi tízezer helyett ötezer érvényes aláírás összegyűjtése szükség.

Szerbiában a köztársasági szintű parlamenti választásokat az államfő írja ki.²⁵ A kiírást követően legkorábban 45 nappal, legkésőbb pedig 60 nappal meg kell tartani a népképviselői választásokat.²⁶

---

24 A népképviselők megválasztásáról szóló törvény 137. szakasz (14/2022).

25 A népképviselők megválasztásáról szóló törvény 59. szakasz (14/2022).

26 A népképviselők megválasztásáról szóló törvény 60. szakasz (14/2022).

Választás éve	Parlament létszáma	Választási rendszer és lista típusa	Választókerületek száma	Kiosztható Mandátumszám választókerületenként	Bejutási küszöb	Nemzeti kisebbségek parlamenti képviseletét biztosító mechanizmus	Választási formula
1990	250	többségi	250	1	–	–	–
1992	250	arányos, zárt listás	9	22-46	5%	–	d'Hondt
1993	250	arányos, zárt listás	9	22-46	5%	–	d'Hondt
1997	250	arányos, zárt listás	29	6-14	5%	–	d'Hondt
2000	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	–	d'Hondt
2003	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	–	d'Hondt
2007	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	természetes küszöb	d'Hondt
2008	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	természetes küszöb	d'Hondt
2012	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	természetes küszöb	d'Hondt
2014	250	arányos, zárt listás	1	250	5%	természetes küszöb	d'Hondt
2016	250	arányos, zárt listás		250	5%	természetes küszöb	d'Hondt
2020	250	arányos, zárt listás	1	250	3%	természetes küszöb, de a nemzeti kisebbségi lista szavazatszámát megszorozzák 1,35-dal	d'Hondt
2022	250	arányos, zárt listás	1	250	3%	természetes küszöb, de a nemzeti kisebbségi lista szavazatszámát megszorozzák 1,35-dal	d'Hondt
2023	250	arányos, zárt listás	1	250	3%	természetes küszöb, de a nemzeti kisebbségi lista szavazatszámát megszorozzák 1,35-dal	d'Hondt

2. táblázat: Szerbia választási rendszerének alakulása a 1990–2023 közötti időszakban

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A nemzeti kisebbségek parlamenti képviselőinek alakulása

Szerbiában az 1990. december 9-én és december 23-án megtartott első demokratikus köztársasági szintű parlamenti választásokon negyvennégy választási lista vett részt²⁷ (harminchat többségi és nyolc nemzetiségi),²⁸ amelyből tizenöt jutott be a parlamentbe.

A parlamenti választások első fordulójában a nemzeti kisebbségi pártok közül a magyar érdekképviseleti céllal létrejött Vajdasági Magyarok Demokratikus Közösségének (*Demokratska zajednica vojvodanskih Mađara*; a továbbiakban: VMDK) öt (szavazatszám: 132 726; százalék: 2,64%), a muszlimokat képviselő Szandzsáki Demokratikus Akciópártnak (*Stranka demokratske akcije Sandžaka*; a továbbiakban: SDAS) három (84 156; 1,67%) az albán érdekek mentén létrejött Demokratikus Cselekvés Pártjának (*Partija za demokratsko delovanje*; a továbbiakban: PDD) pedig egy jelöltje (21 998; 0,44%) szerzett egyéni választókerületi parlamenti mandátumot.

A parlamenti választások második fordulójában a VMDK további három jelöltje, míg a szintén muszlim érdekek mentén szerveződött Muszlimok Demokratikus Reformpártjának (*Demokratska reformska stranka Muslimana/Bošnjaka*; a továbbiakban: DRSM, később DSB) és a Vajdasági Horvátok Demokratikus Szövetségének (*Demokratski Savez Hrvata u Vojvodini*; a továbbiakban: DSHV) egy (5432; 0,11%) – egy (23 630; 0,47%) egyéni választókerületi jelöltje nyert köztársasági parlamenti mandátumot (öt nemzetiségi lista szerzett összesen tizennégy mandátumot a 250-ből).²⁹

A Szerbiai Romák Szociáldemokrata Pártja (*Socijaldemokratska partija Roma Srbije, SPRS*) (6491; 0,13%), a Törökök Demokratikus Szövetsége (*Demokratski savez Turaka, DST*) (1842; 0,04%) és a Romák Demokratikus Politikai Pártja – Kragujevac (*Demokratska politička partija Roma – Kragujevac, DPPR*) (543; 0,01%) is önálló nemzetiségi listával indult, mandátumot azonban nem szerzett.³⁰

27 Miladinović, Aleksandar: Prvi moderni višestranački izbori u Srbiji: Šta je odlučilo prvi „praznik demokratije.” BBC News na srpskom, 2020. 12. 09. Letöltés helye: www.bbc.com; letöltés ideje: 2023. 09. 18.

28 A zárójelben a nemzeti kisebbségek vonatkozásában feltüntetett számok kizárólag az önállóan vagy szövetségben induló listákra vonatkoznak. A többségi pártok listáin induló pártokat nem tartalmazzák.

29 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 12.

30 Uo.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMDK (<i>magyar</i>)	8	2,64	132 726
SDA (<i>bosnyák</i>)	3	1,67	84 156
DSHV (<i>horvát</i>)	1	0,47	23 630
PDD (<i>albán</i>)	1	0,44	21 998
DRSM (<i>bosnyák</i>)	1	0,11	5 432
Összesen	14	5,33	267 932

3. táblázat: Az 1990-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei³¹

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
SPRS (<i>roma</i>)	–	0,13	6 491
DST (<i>török</i>)	–	0,04	1 842
DPPR (<i>roma</i>)	–	0,01	543
Összesen	–	0,18	8 876

4. táblázat: Az 1990-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Az 1992. december 20-án megtartott szerbiai előrehozott parlamenti választásokon összesen száznegy választási lista indult (kilencvennégy többségi és tíz nemzetiségi), amelyből kilenc került be a parlamentbe. A nemzeti kisebbségi pártok közül a VMDK kilenc (140 825; 2,98%), míg a DRSM egy (6 336; 0,13%) parlamenti helyet szerzett (két nemzetiségi lista szerzett összesen tíz nemzetiségi mandátumot).³²

A DSHV (17 622; 0,37%), a PDD (17 172; 0,36) az Albánok Demokrata Pártja (*Demokratska partija Albanaca*; a továbbiakban: *DPA*) (10 242; 0,22%), a Szerb Köztársaság Roma Szociáldemokrata Pártja (*Socijaldemokratska partija roma Republike Srbije*; a továbbiakban: *SPR RS*) (3214; 0,07%), a Jugoszláviai vlahok és románok mozgalma (*Pokret vlahi i rumuna Jugoslavije*; a továbbiakban: *PVRJ*) (2827; 0,06%), a Romák demokratikus politikai pártja (*Demokratska politička partija Roma*; a továbbiakban: *DPPR*)

31 A köztársasági szintű parlamenti választásokon a nemzeti kisebbségek által a 1990 és 2023 közötti időszakban elért eredményeket tartalmazó táblázatokban szereplő adatokat a szerző egyénileg gyűjtötte össze.

32 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 12.

(2673; 0,06%), a Jugoszláv szövetségi pártok és a bunyevác–sokác pártok koalíciója (*Koalicija Savezne stranke Jugoslovena i bunjevačko-šokačke stranke*; a továbbiakban: *KJBSS*) (2051; 0,04%), valamint a Polgárok csoportja „Jugoszlávia romák demokratikus közössége” – Sait Balić (*Grupa građana „Demokratska zajednica roma jugoslavije” – Sait Balić*; a továbbiakban: *GG DZRJ*) (1667; 0,04%) elnevezésű listák, amelyeket egy vagy több nemzeti kisebbség önállóan, illetve egyesben indított, nem nyertek mandátumot.³³

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMDK (<i>magyar</i>)	9	2,98	140 825
DRSM (<i>bosnyák</i>)	1	0,13	6 336
Összesen	10	3,11	147 161

5. táblázat: Az 1992-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
DSHV (<i>horvát</i>)	–	0,37	17 622
PDD (<i>albán</i>)	–	0,36	17 172
DPA (<i>albán</i>)	–	0,22	10 242
SPR RS (<i>roma</i>)	–	0,07	3 214
PVRJ (<i>vlah–román</i>)	–	0,06	2 827
DPPR (<i>roma</i>)	–	0,06	2 673
KJBSS (<i>bunyevác–sokác</i>)	–	0,04	2 051
GG DZRJ (<i>roma</i>)	–	0,04	1 667
Összesen	–	1,22	57 468

6. táblázat: Az 1992-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Az 1993. december 19-én lebonyolított előrehozott parlamenti választások alkalmával nyolcvannégy lista vett részt a választásokon (hetvenhét többségi és hét nemzetiségi), amelyek közül hét jutott be a törvényhozásba. A nemzetiségi pártok közül VMDK öt (112 456; 2,61%), míg a PDD és az Albánok Demokrata Pártjának (*Demokratska partija Albanaca*; a

33 Uo.

továbbiakban: *DPA*) koalíciója két (29 342; 0,68%) parlamenti helyet szerzett (*két nemzetiségi lista szerzett összesen hét nemzetiségi mandátumot*).³⁴

A szintén önállóan induló SDAS (5530; 0,13%), a DSHV (3946; 0,09%), a DRSM (2697; 0,06%), a Bunyevác–Sokác párt (*Bunjevačko-Šokačka stranka*; a továbbiakban: *BSS*) (1745; 0,04%), valamint a PVRJ (725; 0,02%) nem szereztek mandátumot.³⁵

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMDK (<i>magyar</i>)	5	2,61	112 456
PDD-DPA (<i>albán</i>)	2	0,68	29 342
Összesen	7	3,29	141 798

7. táblázat: Az 1993-as parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
SDAS (<i>bosnyák</i>)	–	0,13	5 530
DSHV (<i>horvát</i>)	–	0,09	3 946
DRSM (<i>bosnyák</i>)	–	0,06	2 697
BSS (<i>bunyevác–sokác</i>)	–	0,04	1 745
PVRJ (<i>vlah–román</i>)	–	0,02	725
Összesen	–	0,34	14 643

8. táblázat: Az 1993-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Az 1997. szeptember 21-én összesen nyolcvankilenc lista vett részt a parlamenti választásokon (hetvenkilenc többségi és tíz nemzetiségi), melyek közül nyolc jutott be a törvényhozásba. A Szerbiában élő magyarság parlamenti képviselőre ezúttal a Vajdasági Magyar Szövetség (*Savez vojvodanskih Mađara*; a továbbiakban: *VMSZ*) kapott felhatalmazást négy (50 960; 1,23%) mandátummal. A szerbiai muszlim/bosnyák pártokat/ szervezeteket tömörítő „Lista Szandzsákért dr. Sulejman Ugljanin” (*Lista za Sandžak dr.*

34 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 14.

35 Uo.

Sulejman Ugljanin) választási koalíció, amelyet az SDAS, a DSB, a Szandzsáki Bosnyákok Demokratikus Pártja (*Bošnjačka demokratska stranka Sandžaka*; a továbbiakban: *BDSS*), a Szandzsáki Szociálliberális Párt (*Socijalno-liberalna partija Sandžaka*; a továbbiakban: *SLPS*) és a Liberális Bosnyák Szervezet (*Liberalna bošnjačka organizacija*; a továbbiakban: *LBO*) alkotott, három (49 486; 1,20%) mandátumot nyert. Az albán közösség részére a két albán párt (PDD–DPA) szövetségéből álló Demokratikus Koalíció Preševo-Bujanovac (*Demokratska koalicija Preševo-Bujanovac*; a továbbiakban: *DKPB*) elnevezésű politikai entitás egy mandátumot (14 179; 0,34%) szerzett (*három nemzetiségi lista gyűjtött összesen nyolc mandátumot*).³⁶

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt (*Demokratska stranka vojvođanskih Mađara*; a továbbiakban: *VMDP*) (16 986; 0,43%), a VMDK (16 812; 0,42%), a DSHV (5375; 0,14%), a Szandzsákért koalíció (*Koalicija za Sandžak*; a továbbiakban: *KS*) (3606; 0,09%), a Vajdasági Magyarok Kereszténydemokrata Mozgalma (*Demohrišćanski pokret vojvođanskih mađara*; *VMKDM*) (2702; 0,07%), a Vajdasági Magyar Polgári Mozgalom (*Građanski pokret vojvođanskih Mađara*; *VMPM*) (2181; 0,05%) és a Szandzsáki Munkások Szociáldemokrata Pártja (*Socijaldemokratska partija radnika Sandžka*, *SPRS*) (674; 0,02%) is önállóan indult, de nem szerzett mandátumot.³⁷

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	4	1,23	50 960
SDAS/DSB/BDSS/SLPS/LBO (<i>bosnyák</i>)	3	1,20	49 486
PDD–DPA (<i>albán</i>)	1	0,34	14 179
Összesen	8	2,77	114 625

9. táblázat: Az 1997-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

36 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 14.

37 Uo.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMDP (<i>magyar</i>)	–	0,43	16 986
VMDK (<i>magyar</i>)	–	0,42	16 812
DSHV (<i>horvát</i>)	–	0,14	5 375
KS (<i>bosnyák</i>)	–	0,09	3 606
VMKDM (<i>magyar</i>)	–	0,07	2 702
VMPM (<i>magyar</i>)	–	0,05	2 181
SPRS (<i>bosnyák</i>)	–	0,02	674
Összesen	–	1,22	48 336

10. táblázat: Az 1997-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2000. december 23-án megtartott előrehozott parlamenti választásokon összesen nyolc lista vett részt, melyek közül hatnak sikerült átlépni a bejutáshoz szükséges küszöböt (külön önálló nemzeti kisebbségi lista nem indult). A nemzetiségi listák közül a VMSZ és a bosnyák Szandzsáki Demokrata Párt (*Sandžačka demokratska partija*; a továbbiakban: *SDP*) az ellenzéki erők által indított tizennyolc párt összefogása mellett létrehozott Szerbiai Demokratikus Ellenzék (*Demokratska Opozicije Srbije, DOS*) elnevezésű választási szövetség listájához csatlakozott. A VMSZ-nek akkor hat, míg az SDP-nek két parlamenti mandátumot sikerült szereznie (*két többségi listán induló nemzetiségi párt szerzett összesen nyolc mandátumot*).³⁸

A 2003. december 28-án lebonyolított előrehozott parlamenti választásokon tizenkilenc formáció indult, amelyből hat jutott be a parlamentbe (önálló nemzeti kisebbségi lista ekkor sem indult). Az Együtt a Toleranciáért (*Zajedno za toleranciju*) elnevezésű vegyes lista, amelyen a VMSZ, az SDP és a DSHV a többségi Vajdasági Szociáldemokrata Ligával (*Liga Socijaldemokrata Vojvodine, LSV*) közösen indult, a szavazatok 4,22%-át szerezte meg (161 765), ami nem eredményezett parlamenti mandátumot.³⁹

A „Lista Szandzsákért” (*Lista za Sandžak, LZS*) elnevezésű bosnyák választási szövetség a Demokrata Párt (*Demokratska stranka*; a továbbiakban: *DS*) által indított listán vett részt (SDAS–BDSS–SLPS) és szerzett két mandátumot (BDSS 1, SLPS 1).⁴⁰

38 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 16.

39 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; Letöltés ideje: 2023. 10. 16.

40 Uo.

A 2007. január 21-én lezajlott parlamenti választások alkalmával húsz lista indult (tizennyolc többségi és hat nemzetiségi), amelyből tizenegynek sikerült átlépnie a bejutáshoz szükséges parlamenti küszöböt. Ekkor a VMSZ három (52 510; 1,32%), a Szandzsákért Koalíciós Lista dr. Sulejman Ugljanin (*Koalicija Lista za Sandžak dr. Sulejman Ugljanin*) – melynek tagjai az SDA, a BDSS és az SLPS voltak – pedig kettő (33 823; 0,85%) mandátumot szerzett. A Szerbiai Roma Unió (*Unija Roma Srbije – dr Rajko Đurić*; a továbbiakban: *URS*) és a Roma Párt (*Romska partija*; a továbbiakban: *RP*) – Srđan Šajn egy (17 128; 0,42%) – egy (14 631; 0,36%), míg a Preševó-völgyi Albánok Koalíciója (*Koalicija Albanaca Preševske doline*; a továbbiakban: *KAPD*) – melynek tagjai a PDD és az Albánok Demokratikus Uniója (*Demokratska unija Albanaca*; a továbbiakban: *DUA*) voltak – szintén egy (16 973; 0,42%) mandátumot szerzett (öt nemzetiségi lista gyűjtött összesen nyolc mandátumot).⁴¹

A szintén nemzeti kisebbségi listaként önállóan induló Magyar Összefogás Koalíció (*Koalicija Mađarska sloga*; a továbbiakban: *MK*), amelyet a VMĐK, a VMĐP és a Hatvanégy Vármegye Ifúsági Mozgalom (*Omladinski pokret 64 županije*) alkotott nem szerzett mandátumot (12 940; 0,32%).

A DS listáján részt vevő nemzeti kisebbségi pártok közül az SDP három, míg a DSHV egy mandátumot nyert.⁴²

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	3	1,32	52 510
SDAS/BDSS/SLPS (<i>bosnyák</i>)	2	0,85	33 823
URS (<i>roma</i>)	1	0,42	17 128
KAPD (PDD/DUA) (<i>albán</i>)	1	0,42	16 973
RP (<i>roma</i>)	1	0,36	14 631
Összesen	8	3,37	135 065

11. táblázat: A 2007-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzetiségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

41 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; Letöltés ideje: 2023. 10. 18.

42 Uo.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
MK (<i>magyar</i>)	–	0,32	12 940
Összesen	–	0,32	12 940

12. táblázat: A 2007-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2008. május 11-én lebonyolított előrehozott parlamenti választáson huszonkét lista indult (tizenkét többségi és tíz nemzetiségi), amelyből nyolcnak sikerült helyet szereznie a belgrádi központi törvényhozásban. A magyarság politikai érdekeinek szélesebb körű érvényesítése céljából a VMSZ, a VMDK és a VMDP Magyar Koalíció (*Mađarska koalicija*) néven közös listán indult és szerzett négy (74 874; 1,81%) mandátumot (a magyar pártok közötti megállapodás értelmében az első négy hely a VMSZ-t illetve meg). A bosnyák pártok közül az SDAS, az SLPS, a BDSS és a Szandzsáki Demokratikus Reformpárt (*Reformska demokratska partija Sandžaka*; a továbbiakban: *RDPS*) a Bosnyák Lista az Európai Szandzsákért (*Bošnjačka lista za evropski Sandžak – Dr Sulejman Ugljanin*) elnevezésű listán⁴³ közösen indult és szerzett két (38 148; 0,92%) mandátumot. Az albán nemzetiség parlamenti képviselőinek biztosítása érdekében létrejött közös lista, amely ismét a KAPD névvel indult, és amelyet négy albán formáció szövetsége képezett⁴⁴ (*PDD, DUA, Mozgajom a Demokratikus Haladásért [Pokreta za demokratski progres*; a továbbiakban: *PDP] Polgárok csoportja [Grupa građana*; a továbbiakban: *GG*] – *Rahmi Zufn*) egy (16 801; 0,41%) mandátumot nyert (három önálló nemzetiségi lista szerzett összesen hét mandátumot).⁴⁵

A parlamenti választásokon számos további olyan nemzetiségi párt indult önállóan, mint az RP – Srđan Šajn (14 631; 0,36%), a Goraniak polgári kezdeményezése (*Grđanska inicijativa Goranaca*; a továbbiakban: *GIG*) (5453; 0,13%), a Romák a romákért (*Romi za Roma*; a továbbiakban: *RR*) – Miloš Paunković (5115; 0,12%), a Szerbiai Romák Uniója (*Unija Roma Srbije*; a továbbiakban: *URS*) – Dr. Rajko Đurić (4732; 0,11%), valamint a Bácskai bunjevácok szövetsége (*Savez bačkih bunjevaca*; a továbbiakban: *SBB*) – Mirko Bajić (2023; 0,05%) parlamenti helyet azonban egyikük sem szerzett.⁴⁶

43 Kolarski, Ljiljana: Predstavljenost bošnjačke nacionalne manjine u Narodnoj skupštini Republike Srbije od 1990. godine do 2020. godine. *Politički život*, 2021. 20. 21–34, itr: 30.

44 Koalicija albanaca predala listu. B92 info, 2008. április 25. Letöltés helye: www.b92.net; letöltés ideje: 2023. 10. 18.

45 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 20.

46 Uo.

A DS listáján, amely „Az európai Szerbiáért – Boris Tadić” (*Za Evropsku Srbiju – Boris Tadić*) nevet viselte az SDP ezúttal négy mandátumot nyert.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ/VMDK/VMDP (<i>magyar</i>)	4	1,81	74 874
SDAS/SLPS/BDSS/RDPS (<i>bosnyák</i>)	2	0,92	38 148
PDD/DUA/PDP/GG (<i>albán</i>)	1	0,41	16 801
Összesen	7	3,14	129 823

13. táblázat: A 2008-as parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
RP (<i>roma</i>)	–	0,36	14 631
GIG (<i>gorani</i>)	–	0,13	5 453
RR (<i>roma</i>)	–	0,12	5 115
URS (<i>roma</i>)	–	0,11	4 732
SBB (<i>bunjevác</i>)	–	0,05	2 023
Összesen	–	0,77	31 954

14. táblázat: A 2008-as parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2012. május 6-án megtartott parlamenti választásokon tizennyolc lista indult (tizenkét többségi és hat nemzetiségi), amelyből tizenegy került be a parlamentbe. A VMSZ által indított lista ekkor öt (63 823; 1,75%), az SDAS – dr. Sulejman Ugljanin nevet viselő bosnyák lista kettő (27 708; 0,71%), a Mindannyian Együtt (*Sve Zajedno*; a továbbiakban: SZ) – Bosnyák Demokratikus Unió (*Bošnjačka demokratska zajednica*; a továbbiakban: BDZ) – Magyar Polgári szövetség (*Gradanski Savez Mađara*; a továbbiakban: MPSZ) – Horvátok Demokratikus Közössége (*Demokratska zajednica Hrvata*; a továbbiakban: DZH) – VMDK – Szlovák Párt (*Slovačka Stranka*; a továbbiakban: SS) – Emir Elfić elnevezésű vegyes nemzetiségi lista egy (24 993; 0,64%) mandátumot szerzett. A vlah nemzetiség színeiben induló Egyik sem a felkínált válaszok közül (*Nijedan od ponuđenih odgovora*; a

továbbiakban: *NOPO*) és az előző választásokkal azonos szerkezetű KAPD (PDD/DUA/PDP/GG) elnevezésű albán lista szintén egy (22 905; 0,59%) – egy (13 384; 0,34%) mandátumot nyert (öt önálló nemzetiégi lista gyűjtött összesen tíz parlamenti mandátumot).⁴⁷

E választás alkalmával is több nemzetiségi párt döntött a többségi listákon való részvétel mellett. A DSHV a DS, ezúttal a „Választás a jobb életért – Boris Tadić” (*Izbor za bolji život — Boris Tadić*) nevet viselő listáján indult és szerzett egy mandátumot. A Szerb Haladó Párt (*Srpska napredna stranka*; a továbbiakban: *SNS*) által jegyzett „Indítsuk el Szerbiát – Tomislav Nikolić” (*Pokrenimo Srbiju — Tomislav Nikolić*) elnevezésű listán is több nemzeti kisebbségi párt szerepelt. Többek között a Bosnyák Néppárt (*Bošnjačka narodna stranka*; a továbbiakban: *BNS*), a Macedónok Demokrata Pártja (*Demokratska partija Makedonaca, DPM*), az RP és a Vlahok egyesüléséért mozgalom (*Pokret vlašskog ujedinjenja, PVU*), melyek közül a BNS szerzett egy mandátumot.⁴⁸

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	5	1,75	63 823
SDAS (<i>bosnyák</i>)	2	0,71	27 708
BDZ/MPSZ/DZH/VMDK/SS (<i>vegyes nemzetiségi</i>)	1	0,64	24 993
NOPO (<i>vlah</i>)	1	0,59	22 905
KAPD (PDD/DUA/PDP/GG) (<i>albán</i>)	1	0,34	13 384
Összesen	10	4,03	152 813

15. táblázat: A 2012-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2014. március 16-án megrendezett előrehozott parlamenti választásokon tizenkilenc lista vett részt (tizenkét többségi és hét nemzeti kisebbségi), amelyből hét került be a parlamentbe. A VMSZ által indított lista ezúttal hat (75 294; 2,10%), az SDAS – dr. Sulejman Ugljanin elnevezésű lista három (35 157; 0,98%), míg a PDD – Riza Halimi lista két mandátumot nyert (24 301; 0,68%) (három önálló nemzeti kisebbségi lista gyűjtött összesen tizenegy parlamenti mandátumot).⁴⁹

47 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 22.

48 Uo.

49 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 10. 28.

A szintén önálló listával induló Orosz Párt (*Ruska stranka*; a továbbiakban: *RS*) (6547; 0,18%), és a Montenegrói Párt (*Crnogorska partija*; a továbbiakban: *CP*) – Josip Broz (6388; 0,18%) nem szereztek mandátumot. Ugyancsak nem szerzett mandátumot az önálló, de egyes nemzetiségi, a Nemzeti közösségek listája (*Lista nacionalnih zajednica*) BDZ–MPSZ–DZH–Magyar Remény Mozgalom (*Pokret mađarske nade*; a továbbiakban: *MRM*) – Magyar Egység Párt (*Partija mađarskog jedinstva*; a továbbiakban: *MEP*) – Emir Elfic (3983; 0,11%) sem.

Az Új Demokrata Párt (*Nova demokratska stranka*, *NDS*) vezetésével induló választási listán vett részt a VMDK és a Romák Demokratikus Baloldala (*Demokratska Levica Roma*, *DLR*) is, mandátumot azonban egyik párt sem szerzett. A Minden nemzet és nemzetiség polgárainak koalíciója (*Koalicija građana svih naroda i narodnosti*, *RDS–SDS*), amely a ruszin nemzetiség és a szexuális kisebbségek koalíciója volt, és amelyet a Ruszin Demokrata Párt (*Rusinske demokratske stranke*, *RDS*) vezetett, elegendő szavazat (3182; 0,09%) hiányában ugyancsak kimaradt a parlamentből.⁵⁰

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	6	2,10	75 294
SDAS (<i>bosnyák</i>)	3	0,98	35 157
PDD (<i>albán</i>)	2	0,68	24 301
Összesen	11	3,76	134 752

16. táblázat: A 2014-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
RS (<i>orosz</i>)	–	0,18	6 547
CP (<i>montenegrói</i>)	–	0,18	6 388
BDZ/MPSZ/DZH/MRM/MEP (<i>vegyes</i>)	–	0,11	3 983
Összesen	–	0,47	16 918

17. táblázat: A 2014-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

⁵⁰ Uo.

A 2016. április 24-én lebonyolított előrehozott köztársasági parlamenti választásokon hús (tizenkettő többségi és nyolc nemzetiségi) lista indult, amelyből összesen tizenkettőnek sikerült helyet szereznie a központi törvényhozásban. A VMSZ listája négy (56 620; 1,50%), a Szandzsáki Bosnyákok Demokratikus Közössége (*Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka*; a továbbiakban: *BDZ Szandzsák*) – Muamer Zukorlić lista kettő (32 526; 0,86%), illetve az SDAS – dr. Sulejman Ugljanin elnevezésű lista szintén kettő (30 092; 0,80%), míg a szlovák Zöld Párt (*Zelena Stranka*; a továbbiakban: *ZS*) és a PDD – Ardita Sinani nevet viselő lista egy (23 890; 0,63%) – egy (16 262; 0,43%) mandátumot nyert (öt önálló nemzetiségi lista gyűjtött összesen tíz parlamenti mandátumot).⁵¹

További három nemzeti kisebbségi lista, a RS (13 777; 0,36%), a Szerb Orosz Mozgalom (*Srpsko ruski pokret*; a továbbiakban: *SRP*) – Slobodan Dimitrijević (10 016; 0,27%) és magyar érdekek képviselőjének céljával alakult Republikánus Párt (*Republikanska Stranka*; a továbbiakban: *RPP*) – Nikola Sandulović (4522; 0,12%) is önállóan indult, azonban mandátumot egyikük sem szerzett.

A DSHV ezúttal is a DS listáján vett részt és szerzett egy parlamenti helyet.⁵²

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	4	1,50	56 620
BDZ Szandzsák (<i>bosnyák</i>)	2	0,86	32 526
SDAS (<i>bosnyák</i>)	2	0,80	30 092
ZS (<i>szlovák</i>)	1	0,63	23 890
PDD (<i>albán</i>)	1	0,43	16 262
Összesen	10	4,22	159 390

18. táblázat: A 2016-os parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
 Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

51 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 11. 05.

52 Uo.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
RS (<i>roma</i>)	–	0,36	13 777
SRP (<i>orosz</i>)	–	0,27	10 016
RPP (<i>magyar</i>)	–	0,12	4 522
Összesen	–	0,75	28 315

19. táblázat: A 2016-os parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Az eredetileg 2020. április 26-ára tervezett parlamenti választások megtartására Covid-19-világjárvány miatt végül 2020. június 21-én került sor. A választásokon huszonegy lista (tizenhat többségi és öt nemzetiségi) vett részt, amelyből összesen hét került be a parlamentbe. A VMSZ ekkor kilenc (71 893; 2,23%), míg a Muamer Zukorlić által vezetett „Csak előre” („*Samo pravo*”) elnevezésű a bosnyák Igazságosság és Megbékélés Pártja (*Stranka pravde i pomirenja*; a továbbiakban: *SPP*)⁵³ és a Macedónok Demokrata Pártja (*Demokratska Partija Makedonaca*; a továbbiakban: *DPM*) által alkotott bosnyák–macedón vegyes nemzetiségi lista négy (32 170; 1,00%) mandátumot nyert (mind a négy mandátum az *SPP*-t illette meg). Közvetlenül a parlamenti választásokat megelőzően az albán kisebbségi pártok széleskörű választási szövetséget hoztak létre, amely a Szerbiában működő pártjaik közül ötöt tömörített. A PDD, a Változás Alternatívája (*Alternativa za promene*; a továbbiakban: *AZP*), a Demokrata Párt (*Demokratska Partija*; a továbbiakban: *DP*) a PDP és a Polgári Csoport Mozgalom a Változásért (*Grupa građana Pokret za promene*; a továbbiakban: *GG*) entitásokból álló albán kolaíciós lista az „Albán Demokratikus Alternatíva – Egyesült Völgy” (*Albanska demokratska alternativa – Ujedinjena dolina*; a továbbiakban: *ADA – UD*) névvel indult⁵⁴ és három (26 437; 0,82%) mandátumot szerzett.⁵⁵ Az SDAS – dr. Sulejman Ugljanin elnevezésű lista szintén három (24 676; 0,77%) mandátumot nyert (négy önálló⁵⁶ nemzetiségi lista gyűjtött összesen tizenkilenc parlamenti mandátumot).⁵⁷

53 A párt 2017 decemberéig a Szandzsáki Bosnyákok Demokratikus Közössége (*Bošnjačka demokratska zajednica Sandžaka*, *BDZ Sandžaka*) nevet viselte.

54 Izbori u Srbiji: Partije Albanaca prvi put na zajedničkoj listi, priželjkuju tri poslanička mesta. Agencija Anadolija, 2020. június 15. Letöltés helye: www.aa.com.tr; letöltés ideje: 2023. 11. 05.

55 A preševói, a bujanováci és a medveđai albánok választási szövetségének egyik kezdeményezője és támogatója Gent Cakaj albán külügyminiszter volt. Jelenlétében írták alá a részt vevő felek az együttműködési megállapodást 2020 januárjában, Tiranában. A választási szövetség bírta a koszovói politikai elit támogatását is.

56 Az RS ezúttal is önállóan indult, mandátumot azonban nem szerzett (6295; 0,20%).

57 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 12. 11.

Az Egyesült Demokratikus Szerbia (*Ujedinjena demokratska Srbija, UDS*) elnevezésű, a Szerbia 21 (*Srbija 21, S21*) párt által vezetett választási listán indult a DSHV, a Szerbiai Románok Szövetsége (*Unija Rumuna Srbije, URS*), valamint a CP is, eredménytelenül (30 591; 0,95%). A Koalíció a békéért (*Koalicija za mir*) nevet viselő, a Liberális Demokrata Párt (*Liberalno-demokratska partija, LDP*) vezetésével indult választási formációban ugyancsak több nemzetiségi párt szerepelt. Köztük a Bosnyák Polgári Párt (*Bošnjačka Građanska Stranka, BGS*), a Montenegróiak Pártja (*Stranka Crnogoraca*; a továbbiakban: *SC*), a Vlah Néppárt (*Vlaška narodna stranka, VNS*), az Egyesületek és Roma Szervezetek Akcióhálózata (*Akciona mreža asocijacija i romskih organizacija*), valamint a Polgárok Szövetsége „Homoljai Románok” (*Udruženje građana „Rumuni Homolja”*), mandátumot azonban ők sem szereztek (10 158; 0,32%). A szlovák ZS a Hulljanak le a maszkok (*Nek maske padnu*) választási listán az Új Párttal (*Nova stranka, Nova*) együtt indult, azonban mandátumot nem nyert (7805; 0,24%).⁵⁸

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	9	2,23	71 893
SPP/DPM (<i>vegyes</i>)	4	1,00	32 170
ADA–UD (PDD/AZP/DP/PDP/GG) (<i>albán</i>)	3	0,82	26 437
SDAS (<i>bosnyák</i>)	3	0,77	24 676
Összesen	19	4,82	155 176

20. táblázat: A 2020-as parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2022. április 3-án megrendezett előrehozott parlamenti választások alkalmával tizenkilenc lista versenyzett (tizenegy többségi és nyolc nemzetiségi), amelyből tizenkettő jutott be a parlamentbe. A VMSZ önállóan indulva szerzett öt (60 313; 1,63%), míg az SPP három mandátumot (35 850; 0,97%). Az Együtt Vajdaságért – Vajdaságiak (*Zajedno za Vojvodinu – Vojvođani, DSHV – Zajedno za Vojvodinu, ZZV*) nevű választási szövetség a horvát, a bosnyák SDAS – dr. Sulejman Ugljanin lista pedig a bosnyák választók szavazataiért küzdve szerzett két (24 024; 0,65%) – két (20 553; 0,56%) parlamenti helyet.

A 2022. áprilisi előrehozott köztársasági szintű parlamenti választásokat megelőzően az albán közösség nem tudta megismételni az előző parlamenti választások alkalmával

tanúsított bravúrt. A sikertelen egyeztetési tárgyalások következtében⁵⁹ képviselői most nem egy közös, hanem két külön választási listával indultak,⁶⁰ amelyek közül a KAPD (PDD/DP/PDP) nyert egy mandátumot (10 165; 0,28%) (öt önálló nemzetiségi lista szerzett összesen tizenhárom parlamenti helyet).⁶¹

Önálló nemzetiségi listaként indult még az Orosz Kisebbségi Szövetség (*Ruski manjinski savez*; a továbbiakban: *RMS*), amelyet a Szerb–orosz Mozgalom (*Srpsko-ruski pokret*; a továbbiakban: *SRP*), a Szerb–orosz Farkasok Párt (*Srpsko-ruska partija Vukovi*; a továbbiakban: *SRPV*), valamint a Szerbiai Görögök Mozgalmának (*Pokret Grka Srbiza*; a továbbiakban: *PGS*) összefogása alkottott (9569; 0,26%), továbbá a RP is (6393; 0,17%) – ezen indulók egyikének sem sikerült bejutnia a központi törvényhozásba.

A nemzetiségi pártok közül a Szabadság és Igazság Párt (*Stranka slobode i pravde, SSP*) tagja, Marinika Tepić által vezetett „Együtt Szerbia győzelméért” (*Ujedinjeni za pobedu Srbije*) koalíciós listán indult a VMDK, a Szerbiai Macedónok Pártja (*Stranka Makedonaca Srbije, SMS*) és a Vlah Párt (*Vlaška stranka, VS*) is. A Magyar Mozgalom (*Mađarski pokret, MM*) elnevezésű, politikai tevékenységet is folytató civil szervezet pedig a „Muszaj” (*Moramo*) elnevezésű választási szövetség listáján vett részt. Mandátumot e nemzetiségi szervezetnek sem sikerült szereznie.

A Szociáldemokrata Párt (*Socialdemokratska Stranka, SDS*) által vezetett „Gyerünk emberek” (*Ajmo ljudi*) nevet viselő választási listán a BGS és az SC indult, mandátumot azonban ők sem nyertek.⁶²

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	5	1,63	60 313
SPP (<i>bosnyák</i>)	3	0,97	35 850
DSHV/ZZV (<i>horvát</i>)	2	0,65	24 024
SDAS (<i>bosnyák</i>)	2	0,56	20 553
KAPD (PDD/DP/PDP) (<i>albán</i>)	1	0,28	10 165
Összesen	13	4,09	150 905

21. táblázat: a 2022-es parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

59 Arifi: Bez jedinstvene albanske liste na izborima 3. aprila. *Kosovo online*, 2022. március 4. Letöltés helye: www.kosovo-online.com; letöltés ideje: 2023. 11. 07.

60 Az egy pártból (AZP) álló, mandátumot nem szerző albán választási lista az Alternatíva a változáshoz – Albán Demokratikus Alternatíva (*Alternativa za promene — Albanska demokratska alternativa*) nevet viselte (3267; 0,09%).

61 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 12. 15.

62 Uo.

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
RMS (SRP/SRPV/PGS) <i>(vegyes)</i>	–	0,26	9 569
RP <i>(orosz)</i>	–	0,17	6 393
Összesen	–	0,43	15 962

22. táblázat: a 2022-es parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A 2023. december 17-én lebonyolított előrehozott parlamenti választásokon tizennyolc lista versenyzett (tizenegy többségi és hét nemzetiségi), amelyből tíznek sikerült átlépnie a parlamenti küszöböt. A köztársasági választásokon a Vajdasági Magyar Demokrata Párt és a Magyar Egység Párt támogatásával, de önállóan induló VMSZ hat mandátumot (64 747; 1,7%) szerzett. Az igazságosságért egyesültek (*Ujedinjeni za pravdu*; a továbbiakban: *UP*) az SPP és a DSHV által alkotott közös bosnyák–horvát lista három mandátumhoz⁶³ jutott (29 066; 0,76%). Az SDAS – Dr. Sulejman Ugljanin bosnyák listának ezúttal két mandátumot sikerült szereznie (21 827; 0,57%), míg a PDD/DPA/PDP/DUA albán pártokból álló és Az albánok politikai küzdelme folytatódik – Šaip Kamberi (*Politička borba Albanaca se nastavlja – Šaip Kamberi*; a továbbiakban: *PBAN*) nevet viselő választási lista egy mandátumot nyert (13 501; 0,35%). Az Orosz Párt (RS) és a Jugoszlávia Új Kommunista Pártja (*Nova komunistička partija Jugoslavije*; a továbbiakban: *NKPJ*) – Slobodan Nikolić ruszofil koalíció szintén egy mandátummal (11 369; 0,3%) jutott be a központi törvényhozásba (*öt önálló nemzetiségi lista szerzett összesen tizenhárom parlamenti helyet*).⁶⁴

Az Együtt a jövőért és a fejlődésért – Koalíció a békéért és a toleranciáért (*Zajedno za budućnost i razvoj – Koalicija za mir i toleranciju*; a továbbiakban: *ZZBR–KZMT*) nevet viselő vegyes nemzetiségi lista, amelyet a Párt a jövőért és a fejlődésért (*Stranka Za budućnost i razvoj*; a továbbiakban: *SBR*), a Bosnyák Polgári Párt (*Bošnjačka građanska stranka*; a továbbiakban: *BGS*), az SC, a VNS, az MPSZ, a DZH, a Szerbiai görögök polgári pártja (*Grđanska stranka Grka Srbije*; a továbbiakban: *GSGS*), a Vajdasági mozgalom (*Vojvođanski pokret*; a továbbiakban: *VP*), a Szerbia toleranciája (*Tolerancije Srbije*), a Jugoszlávok szövetsége (*Savez Jugoslovena*), a Női roma és nem roma szerbiai hálózatok szövetsége (*Unija ženske romske mreže i neromske mreže Srbije*) és a Bánáti románok szövetsége (*Unija banatskih Rumuna*) nem szerzett mandátumot (6786; 0,18%). A szintén albán pártok, az AZP/DP koalíciójával létrejött Albán Demokratikus Alternatíva – Demokratikus Albánok

63 Mind a három mandátum az SPP-t illette meg.

64 A Köztársasági Választási Bizottság adatközlése alapján. Letöltés helye: www.arhiva.rik.parlament.gov.rs; letöltés ideje: 2023. 12. 20.

Egyesült Völgye Alternatíva – Lugina E Bashkuar (*Albanska demokratska alternativa – Ujedinjena dolina*) elnevezésű választási lista is kimaradt a parlamentből (3235; 0,08%).

Az SSP által vezetett Szerbia az erőszak ellen (*Srbija protiv nasilja*) ellenzéki listán indult a Román Párt, mandátumot azonban nem nyert.⁶⁵

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
VMSZ (<i>magyar</i>)	6	1,7	64 747
UP (SPP/DSHV) (<i>vegyes</i>)	3	0,76	29 066
SDAS (<i>bosnyák</i>)	2	0,57	21 827
PBAN (PDD/DPA/PDP/DUA) (<i>albán</i>)	1	0,35	13 501
RS–NKPJ (<i>orosz</i>)	1	0,3	11 369
Összesen	13	3,68	140 510

23. táblázat: a 2023-as parlamenti választásokon önállóan induló és mandátumot szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Párt	Mandátum	%	Szavazatszám
ZZBR–KZMT (<i>vegyes</i>)	–	0,18	6 786
ADA–UD (AZP/DP) (<i>albán</i>)	–	0,08	3 235
Összesen	–	0,26	10 021

24. táblázat: a 2023-as parlamenti választásokon önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzeti kisebbségi pártok eredményei
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

⁶⁵ Uo.

Választás éve	Önállóan induló és mandátumot szerző nemzetiségi pártokra leadott szavazatszám	Önállóan induló, de mandátumot nem szerző nemzetiségi pártokra leadott szavazatszám
1990	267 932	8 876
1992	147 161	52 468
1993	141 798	14 643
1997	114 625	48 336
2000	–	–
2003	–	–
2007	135 065	12 940
2008	129 823	31 954
2012	152 813	–
2014	134 752	16 918
2016	159 390	28 315
2020	155 176	–
2022	150 905	15 962
2023	140 510	10 021

25. táblázat: Az önállóan induló és mandátumot szerző és az önállóan induló, de mandátumot nem szerző pártokra leadott szavazatszámot összesítő táblázat

Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Önálló nemzeti kisebbségi listán szerzett Mandátum										
Választás éve	magyar	bosnyák	albán	horvát	roma	vlah	montenegrói/ szlovák/török/ gorani/orosz	vegyes nemzeti kisebbségi	össz.	
1990	8 (VMDK)	4 (3 SDAS + 1 DRSM)	1 (PDD)	1 (DSHV)	-	-	-	-	14	
1992	9 (VMDK)	1 (DRSM)	-	-	-	-	-	-	10	
1993	5 (VMDK)	-	2 (PDD/DPA)	-	-	-	-	-	7	
1997	4 (VMSZ)	3 (SDAS/DSB/BDSS/ SLPS/LBO)	1 DKPB (PDD/DPA)	-	-	-	-	-	8	
2000	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
2003	-	-	-	-	-	-	-	-	0	
2007	3 (VMSZ)	2 (SDAS/BDSS/SLPS)	1 KAPD(PDD/DUA)	-	1 (URS)1 (RP)	-	-	-	8	
2008	4 (VMSZ/VMDK/ VM DP)	2 (SDAS/SLPS/BDSS/ RDPS)	1 KAPD(PDD/DUA/ PDP/GG)	-	-	-	-	-	7	
2012	5 (VMSZ)	2 (SDAS)	1 KAPD(PDD/DUA/ PDP/GG)	-	-	1 (NOPO)	-	1 SZ(BDZ/ MPSZ/DZH/ VMDK/SS)	10	
2014	6 (VMSZ)	3 (SDAS)	2 (PDD)	-	-	-	-	-	11	
2016	4 (VMSZ)	4 (2 BDZ Szandzsák +2 SDAS)	1 (PDD)	-	-	-	1 ZS (szlovák)	-	10	
2020	9 (VMSZ)	7 (4 SPP + 3 SDAS)	3 ADA UD(PDD/AZP/ DP/PDP/GG)	-	-	-	-	-	19	
2022	5 (VMSZ)	5 (3 SPP + 2 SDAS)	1 KAPD(PDD/DP/ PDP)	2 (DSHV/ ZZN)	-	-	-	-	13	
2023	6 (VMSZ)	2 (SDAS)	1 PBAN (PDD/DPA/ PDP/DUA)	-	-	-	1 RS- NKP](orosz)	3 UP (SPP/ DSHV)	13	

26. táblázat: A parlamenti választásokon önállóan induló nemzetiségi pártok által szerzett mandátumok
Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

Választás éve	Nem önálló nemzeti kisebbségi listán szerzett Mandátum										össz.
	magyar	bosnyák	albán	horvát	roma	vlah	montenegrói/ szlovák/török/ gorani/orosz	vegyes nemzeti kisebbségi			
1990	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
1992	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
1993	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
1997	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2000	6 (VMSZ)(DOS listán)	2 (SDP)(DOS listán)	-	-	-	-	-	-	-	-	8
2003	-	2 (1 BDSS + 1 SIPS)(DS listán)	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2007	-	3 SDP(DS listán)	-	1 DSHV(DS listán)	-	-	-	-	-	-	4
2008	-	4 SDP(DS listán)	-	-	-	-	-	-	-	-	4
2012	-	1 BNS(SNS listán)	-	1 DSHV(DS listán)	-	-	-	-	-	-	2
2014	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2016	-	-	-	1 DSHV(DS listán)	-	-	-	-	-	-	1
2020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2022	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0
2023	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0

27. táblázat: A parlamenti választásokon nem önállóan induló nemzetiségi pártok által szerzett mandátumok
 Forrás: a szerző egyéni gyűjtése

A választási rendszer és a nemzetiségi Mandátumok összefüggései

Szerbiában közvetlenül az 1990-ben megtartott, első többpárti demokratikus köztársasági szintű parlamenti választásokat megelőzően a többségi nemzet pártalapítási törekvései mellett a nemzeti kisebbségek is gyorsan felismerték a rendszerváltozásban rejlő lehetőségeket és létrehozták első politikai pártjaikat, érdekvédelmi szervezeteiket. Napjainkra azonban az egy-egy nemzeti közösségre jellemző kezdeti egy meghatározó monolitpárt időszakot követően olyan jellemzően szétforgácsolódott nemzeti kisebbségi politikai tér jött létre, amelyben a nagyobb lélekszámú nemzeti kisebbségek esetében egy vagy két meghatározó, köztársasági parlamenti mandátum megszerzésére képes pártot látunk, míg a közösség többi pártja nem bír érdemi politikai befolyással.

A szerb választási rendszer tükrében megvizsgált nemzeti kisebbségek által a parlamenti választásokon elért eredményekkel kapcsolatban szembevetendő, hogy a Szerbiában élő legnagyobb lélekszámú közösségek, a magyarok, a bosnyákok és az albánok egy-egy pártja már az első köztársasági szintű parlamenti választás alkalmával és közel minden további megmérettetés során önállóan vagy saját nemzeti kisebbségi pártjaikkal szövetségben indulva (ez kifejezetten a bosnyákokra és albánokra jellemző) is eredményesnek bizonyult. Számos további nemzeti (bunjevác, gorani, görög, horvát, montenegrói, orosz, román, ruszin, sokác, szlovák, török, vlah) vagy etnikai (roma) kisebbséget találunk még az önállóan, egy nemzetiséget/etnikumot képviselve vagy a több különböző nemzetiség, esetleg etnikum összefogását megvalósítva indulók között. E kísérletek azonban esetlegesen, egy-egy választás alkalmával bizonyultak csupán eredményesnek, ami összefüggésben lehet e nemzetiségek vagy etnikum csekélyebb létszámával, illetve alacsonyabb szintű politikai szervezethez is. A 2000-es esztendővel, amelytől jogszabályi módosítás következtében az egész ország területe képez egy választókerületet, új taktika tapasztalható a nemzeti kisebbségek egy részétől. Ekkortól néhányuk pártja (magyar, bosnyák, horvát, macedón, montenegrói, román, roma, szlovák, vlah) már nem csak önállóan, de a többségi pártok listáján is indulva vesz részt a köztársasági szintű parlamenti választásokon.

1990-től 2023 decemberéig áttekintve a fentebb részleteiben ismertetett parlamenti mandátumszerzésre vonatkozó adatokat elmondható, hogy a nemzeti kisebbségek önállóan induló listáinak száma az elmúlt közel három és fél évtizedben, a 2000–2007 periódust megelőzően és követően, köztársasági szinten kettő és tíz között mozgott. A vizsgált időszakban mindvégig biztosított volt mind a nemzetiségi pártok létrehozása, mind pedig azoknak a választásokon való részvétele, a lehetőséggel pedig rendre éltek és élnek is e közösségek, hiszen egyetlen olyan alkalom nem látható, amikor ne indult volna önállóan vagy nemzetiségi koalícióban nemzeti kisebbségi párt, legyen szó időszerű vagy előrehozott

parlamentari választásokról. Az összesen kapott szavazatok tekintetében kiemelkedő az 1990-es esztendő, mivel a rendszerváltást követő első többpárti választások alkalmával a nemzeti kisebbségekre leadott és mandátumot eredményező szavazatszám 267 932 volt. Hasonló összesített eredményt azóta sem sikerült egyetlen választás alkalmával sem elérnie a nemzeti kisebbségeknek, ami részben a kisebbségi politikai tér szétforgácsolódásával, a kezdeti választási lelkesedés alábbhagyásával, a természetes fogyással, valamint a gazdasági célú kivándorlással is magyarázható. A nemzeti kisebbségek pártjaira leadott összesített szavazatok száma az említett egy kimagasló alkalmat követően 114 és 159 ezer közé tehető. Ha szavazatszámban nem is, a természetes küszöbnek köszönhetően önálló parlamenti mandátumok tekintetében sikerült elérni az első választások alkalmával megszerzett képviselőszámot. A 2020-as esztendőben (igaz az ellenzék választási bojkottja következtében) annak meghaladására is volt példa.

Az 1990 és 2000 közötti periódusban Szerbia választási rendszere számos változáson esett át (többségiből arányos zárt listás lett, 5%-os bejutási küszöbvel és változó számú, majd végül az egész országot magába foglaló egy választókerülettel). A nemzeti kisebbségek parlamenti jelenlétét ekkor semmilyen speciális preferenciális, kivételező-támogató választójogi szabályozás nem segítette elő. Ennek ellenére az 1990-ben bevezetett többségi választási rendszerben kialakított egyéni választókerületek lehetővé tették, hogy a magyar, a bosnyák, az albán és a horvát közösség is önálló parlamenti mandátumhoz jusson. Az 1992-től 9, majd az 1997-től 29 választókerülettel működő arányos zárt listás rendszerben a magyar, a bosnyák és az albán közösség bizonyult önálló nemzetiségi listaként indulva eredményesnek. E kedvezőnek is nevezhető tendenciát a 2000-es esztendő szüntette meg, amikortól az egész ország területe egy választókerületté alakult át. Ebben a rendszerben már csak a magyar és a bosnyák közösség tudott eredményes lenni, de már nem önállóan, hanem a többségi DS által vezetett DOS listán. A nemzeti kisebbségek parlamenti képviselete szempontjából újabb éles határvonalat jelent a 2003-as év, amikor a nemzetiségi bejutók száma a DS listáján induló bosnyák közösségre szűkült. Tekintettel az egyre összetettebb kihívást jelentő parlamentbe való bejutásra, a nemzeti kisebbségeknek közös összefogással sikerült kiharcolniuk a természetes küszöb intézményének bevezetését. A természetes küszöb 2004-ben vált a választási rendszer elemévé, élesben azonban 2007-ben vizsgázott először, eredményesen. Bevezetését követően visszaállt a 2000-es előrehozott választások előtti állapot. Sőt. Fokozatos pozitív irányú elmozdulás tapasztalható, hiszen nemcsak a korábban eredményes nemzeti közösségeknek, de továbbiaknak (roma, szlovák, vlah, vegyes) is sikerült, – igaz nem rendszeresen, de – egy-egy választás alkalmával önálló nemzetiségi mandátumot szerezniük. A részvétel képlete a korábbiak mintájára 2007-től is úgy alakult, hogy egy adott nemzetiség egy pártja külön vagy több pártja közösen, illetve több nemzetiség pártjai összefogva vegyes, de önálló nemzetiségi listaként indulva szerzett

mandátumot. A többségi listán való indulás a korábban már jelzett nemzeti közösségekre napjainkig, a mandátumszerzés viszont csak a bosnyák és a horvát nemzetiség pártjaira jellemző.

A 2020-as esztendő az elemzés szempontjából szintén kiemelt jelentőségű, hiszen ekkor nem csak a többségi pártok számára előírt 5%-os parlamenti bejutási küszöb csökkent 3%-ra, de a természetes küszöb hasonló irányú korrekciója is megtörtént. A módosítás következtében a három legutóbbi parlamenti választáson a nemzeti kisebbségek esetében ugrásszerű mandátumszám-növekedés volt tapasztalható. Itt fontos megjegyezni, hogy a természetes küszöb kiigazításában meghatározó szerepe kizárólag a magyarság érdekképviseletére szerveződött VMSZ-nek volt. A párt módosító indítványokat nyújtott be választási törvény módosítását kezdeményező SNS számára a nemzeti kisebbségekre vonatkozó természetes küszöb kiszámításához kapcsolódóan, amelyet a választási törvényt-módosítást indítványozó elfogadott.⁶⁶ A többi nemzeti közösség részéről nem érkezett hasonló iniciativa.

A fentiek összegzéseként elmondható, hogy a szerb választási rendszer a rendszerváltozást követően egy viszonylag rövid, hét éves időszak kivételével, biztosította és továbbra is biztosítja a nagyobb lélekszámú, politikailag jól szervezett, valamint az együttműködésre nyitott nemzeti kisebbségek önálló parlamenti jelenlétét. Az 1990 és 2000 közötti időszakra jellemző egyre csökkenő tendenciát követő önálló nemzetiségi mandátum nélküli időszak után, 2007-től egy speciális preferenciális szabálynak köszönhetően a három legnagyobb, a magyar, a bosnyák és az albán nemzetiség pártjai rendre, minden egyes köztársasági szintű parlamenti választást követően önálló képvisellel rendelkeznek. Egy-egy alkalommal továbbá más nemzeti kisebbségek is eredményesen szerepelnek. A többségi listákon való indulás és a gyakori mandátumszerzés a bosnyák és a horvát közösség sajátossága maradt.

Zárszó

A fentebb ismertetettek alapján egyértelmű, hogy a szerb választási rendszer változásai során a nemzeti kisebbségbarát elemek fokozatos és tartós beépülése adott volt, amelynek következtében Szerbia nagyobb és politikailag szervezettebb nemzetiségeinek köztársasági szintű parlamenti képviselete folyamatosan biztosított. Tehát a választási rendszer tekintetében a mindenkori jogalkotó pozitív, támogató hozzáállása tapasztalható, hiszen a választási rendszerben bevezetett változások nemzetiségbarát elemei rendre elősegítették

---

⁶⁶ Megszavazták a választási törvény módosításait. *Pannon RTV*, 2020. február 9. Letöltés helye: www.pannonrtv.com; letöltés ideje: 2024. 01. 08.

parlamenti képviseletük megvalósulását. Azok a nemzeti kisebbségek, amelyek időközönként kimaradnak a parlamentből (pl. a horvátok), elégedetlenek a jelenlegi szabályozással és a garantált parlamenti helyek intézményének bevezetését szorgalmazzák.

A segítő jogi környezet további pozitív hozadéka, hogy megcáfolja „*rólunk döntenek, de nélkülünk*” állítást, hiszen egyrészt egy néhány esztendőes időszakot leszámítva a folyamatos parlamenti jelenlétén keresztül, másrészt pedig a jogalkotói magatartásnak köszönhetően a nemzeti kisebbségek rendre részt vehetnek az őket kifejezetten érintő törvények megalkotásában, ez által pedig létkörülményeik javításában. Az elért eredmények meg- és hosszútávú fenntartására pedig garanciát jelent(het) a szerb alkotmány 20. szakasza melynek értelmében „*az emberi és kisebbségi jogok elért szintje nem csökkenthető.*”

A nemzetiségi jogérvényesítés szempontjából a 2002-es nemzetiségi törvény, a 2006-os szerb alkotmány, a 2009-es Nemzeti tanácsokról szóló törvény, valamint a 2016-os 23. Igazságügy és alapvető jogok tárgyalási fejezethez készült Kisebbségi Akcióterv egyaránt mérföldkönek számítanak a kisebbségvédelem és jogérvényesítés területén. És habár időnként tapasztalunk a szerzett jogok visszalépését támogató olyan kísérleteket, mint amilyen a szerb alkotmánybíróság 2014. január 16-ai határozata volt, amely a Nemzeti tanácsi törvény 10. szakaszát részben vagy egészben alkotmányellenesnek minősítette – a fennálló helyzet mégis kielégítőnek tekinthető.

Ezt az állítást erősítik annak körülményei, ahogyan a szerb parlament 2018. június 20-án elfogadta a két legjelentősebb kisebbségvédelmi törvény – a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény és a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény – módosítását. A módosításokról egyaránt elmondható, hogy – az eredeti javaslatokkal szemben – nem tartalmaznak visszalépést a szerzett jogban, sőt a nemzeti tanácsok jogkörei egyes esetekben bővültek is.⁶⁷ De ebbe a sorba illeszkedik, ahogyan a két törvény módosításaival egyidőben és összhangban a szerb törvényhozás számos további nemzetiségi relevanciával bíró törvénymódosítást is megszavazott (*A hivatalos nyelv és íráshasználatról szóló törvény; Az anyakönyvezésről szóló törvény; A helyi önkormányzatokról szóló törvény; Az állami ügynökségekről szóló törvény*). A törvények tartalmának kidolgozása során alkalmazott inkluzív egyeztetési, illetve a kisebbségi koordinációs eljárás, a nemzetiségi szakértők jogalkotási folyamatba való bevonása, egyedülálló nemcsak a térségben, de Európában is.

Végezetül szükséges megjegyezni, hogy a választási rendszer sajátosságai által elérhetőbbé váló nemzetiségi parlamenti jelenlétben ugyan számos pozitív, valós lehetőség

67 Szerbiai parlament: Módosítják a kisebbségi nemzeti tanácsokról szóló törvényt. Vajdaság Ma, 2018. június 22. Letöltés helye: www.vajma.info; letöltés ideje: 2024. 01. 08.

rejlik, ám ezeknek a kiaknázását a gyakori előrehozott parlamenti választások, ha nem is lehetetlenítik el, de lelassítják és megnehezítik.⁶⁸

Irodalomjegyzék

Horváth László: A parlamenti választási rendszerek nemzeti kisebbségi vonatkozásai a Nyugat-Balkánon – Harminc éve a demokrácia árnyékában? *Kisebbségi Szemle*, 2020. 5 (2). 7–35.

Horváth László: Parlamenti, tartományi és helyi önkormányzati választások Szerbiában – Megőrizte befolyását a vajdasági magyarság. *Kisebbségi Szemle*, 2016. 1 (2). 53–76.

Horváth László: Történelmi vagy politikai? – A magyar–szerb megbékélési folyamat kérdőjelei. In: Ördögh Tibor (szerk.): *Válság egykor és ma*. Ludovika Egyetemi Kiadó: Budapest, 2023. 29–49.

Kolarski, Ljiljana: Predstavljenoš bošnjačke nacionalne manjine u Narodnoj skupštini Republike Srbije od 1990. godine do 2020. godine. *Politički život*, 2021. 20. 21–34.

Kovács Teréz: A szerbiai parlamenti választások eredményei. *Tér és Társadalom*, 1991. 5 (2–3). Letöltés helye: www.tet.rkk.hu; letöltés ideje: 2023. 09. 18. DOI: <https://doi.org/10.17649/tet.5.2-3.212>

Kurtović, Rejhan: Izbori i izborni sistemi u Republici Srbiji. *Univerzitetska misao*, 2013. 12 (1). Letöltés helye: www.academia.edu; letöltés ideje: 2023. 09. 18.

Szabó Zsolt: *A Nyugat-Balkán parlamentjei*. Gondolat Kiadó: Budapest, 2016.

Tar Ferenc: Képviselők vagy szószólók? Kisebbségi képviselőválasztás Magyarországon. *Modern Geográfia*, 2015. 10 (2). 25–40. Letöltés helye: www.moderngeografia.eu; letöltés ideje: 2023. 08. 22.

Vizi Balázs: A kisebbségek politikai szerepe és a nemzetközi szervezetek Európában. *Kisebbségkutatás*, 2015. 24 (4). 124–141.

68 Az anyag elkészítése során nyújtott segítségért, a hasznos tanácsokért, ezúton szeretnék köszönetet mondani Dr. Manzinger Krisztiánnak, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Nemzetközi Jogi Tanszékének megbízott tanszékvezető egyetemi adjunktusának, a magyar–angol kétnyelvű *Kisebbségvédelem* folyóirat társfőszerkesztőjének, Dr. Pásztor Bálintnak, a Vajdasági Magyar Szövetség megbízott elnökének, az újvidéki Gazdasági Akadémia Univerzitás Gazdasági és Igazságügyi Jogi Kar rendkívüli egyetemi tanárának, Rákóczi Krisztiánnak, a Nemzetpolitikai Kutatóintézet munkatársának, valamint Dr. Szabó Zsoltnak, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Alkotmányjogi és Egyházjogi Tanszéke egyetemi docensének.